

Rapport

Veilig topvoetbalklimaat in de Vrouwen Eredivisie

Veilig topvoetbalklimaat in de Vrouwen Eredivisie

**Met steun van het ministerie van VWS
In samenwerking met de KNVB**

Mulier Instituut

Marit Dopheide
Agnes Elling

Voor meer informatie kunt u contact
opnemen met het Mulier Instituut.

© Mulier Instituut

Utrecht, maart 2023
www.mulierinstituut.nl
info@mulierinstituut.nl

Disclaimer

U mag delen uit deze publicatie overnemen op voorwaarde van bronvermelding:
Mulier Instituut, de titel van de publicatie en het jaar van uitgave.
Er gelden gebruiksvoorwaarden voor de foto's in deze publicatie. Neem foto's daarom niet over zonder
toestemming van het Mulier Instituut.

Inhoudsopgave

Veilig topvoetbalklimaat in de Vrouwen Eredivisie

1	Inleiding	5
1.1	Achtergrond	5
1.2	Vraagstelling	5
2	Onderzoeksmethode	6
2.1	Dataverzameling	6
2.2	Deelnemers	6
	Responsgroep	7
3	Resultaten	8
3.1	Ervaren veiligheid in de voetbalomgeving	8
3.2	Ervaringen met vormen van onwenselijk gedrag	9
3.3	Houding tegenover een veilige en verantwoorde topvoetbalomgeving	11
3.4	Voorlichting	11
	Ervaringen en belang van voorlichting	11
	Belang voorlichting sporters en coaches	13
3.5	Meldstructuren	14
3.6	Beoordeling tegengaan seksisme en racisme, acceptatie van homo- en bisexualiteit	15
	Stellingen over inclusie en discriminatie in de Vrouwen Eredivisie	15
3.7	Vrouwen in kaderfuncties in het (vrouwen)voetbal	17
4	Conclusie & aanbevelingen	18
	Bronnen	21

Inleiding

1.1 Achtergrond

In de afgelopen jaren is de beleidsaandacht voor het versterken van inclusie en het tegengaan van uitsluiting en grensoverschrijdend gedrag in de (top)sport toegenomen. Dit gebeurde onder meer door een nieuw beleidskader in de sport. In 2018 startte het Nationaal Sportakkoord, met aandacht voor een inclusief en sociaal veilig (top)sportklimaat.

Daarnaast ontstond meer publieke (media-)aandacht voor het tegengaan van sociale ongelijkheid en discriminatie (o.a. homofobie, racisme, seksisme), mede door een reeks incidenten van grensoverschrijdend gedrag. Naar aanleiding van een racistisch incident in het betaald voetbal startte in 2020 het landelijk actieplan 'Ons voetbal is van iedereen: Samen zetten we discriminatie buitenspel' (OVIVI).

In het kader van de monitoring van het Nationaal Sportakkoord 2018-2022 en van het actieplan OVIVI 2020-2022 deed het Mulier Instituut eerder onderzoek naar een veilig sportklimaat onder (oud-)topsporters en specifiek onder profvoetballers (Cremers & Elling, 2021; Dopheide et al., 2020, 2022).

Na een lange periode van geleidelijke acceptatie van het vrouwen(top)voetbal groeiden speelsters van de Oranje Leeuwinnen uit tot breed aansprekende rolmodellen, onder meer in relatie tot lhbt+-acceptatie (Prange & Oosterbaan, 2017). Tegelijk is de vraag relevant in hoeverre speelsters het huidige topvoetbalklimaat als sociaal veilig ervaren. In dit onderzoek hebben we speelsters van de Vrouwen Eredivisie gevraagd naar hun ervaringen met en meningen over een (on)veilig sportklimaat en het vóórkomen en tegengaan van verschillende vormen van discriminatie.

1.2 Vraagstelling

In hoeverre ervaren speelsters in de Vrouwen Eredivisie het huidige topvoetbalklimaat als sociaal veilig?

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 beschrijven we de onderzoeksmethode, met daarin de dataverzameling en de respons. In hoofdstuk 3 behandelen we alle resultaten over een veilige en verantwoorde topvoetbalomgeving. In het afsluitende hoofdstuk beschrijven we puntsgewijs de conclusies en aanbevelingen.

Onderzoeksmethode

In dit hoofdstuk beschrijven we de dataverzameling en de responsgroep op de vragenlijst.

2.1 Dataverzameling

Begin september 2022 hebben we een vragenlijst uitgezet onder alle 230 speelsters van de elf clubs die uitkwamen in de Vrouwen Eredivisie. De KNVB stuurde de vragenlijst rechtstreeks naar alle speelsters op basis van de bij de bond geregistreerde contactgegevens.¹ De vragenlijst stond in totaal zeven weken open. Halverwege heeft de KNVB een reminder verstuurd en hebben we via persoonlijke contacten gewezen op het invullen van de vragenlijst. , nadat we De mail bereikte niet alle speelsters persoonlijk (soms waren contactgegevens nog van ouders.

2.2 Deelnemers

Uiteindelijk vulden 45 speelsters de vragen deels (n=18) of volledig (n=27) in. Dit is een responspercentage van 20 procent (zie [tabel 2.1](#)). Dit is geen laag responspercentage, maar vanwege de relatief kleine onderzoeksgroep wel een beperkt aantal respondenten.²

Omdat de groep respondenten klein is, presenteren we de resultaten (zie hoofdstuk 3) vooral in absolute aantallen. Om herleidbaarheid te voorkomen splitsen we sommige resultaten beperkt uit (categorieën gehercodeerd).

Tabel 2.1
Responspercentage vragenlijst
(n=230)

Respons	N	%
Vragenlijst volledig ingevuld	27	12
Vragenlijst onvolledig ingevuld	18	8
Totaal	45	20

Bron: Mulier Instituut (2023).

¹ Dit bleken niet altijd de contactgegevens van speelsters zelfs, maar soms nog van hun ouders.

² Ter vergelijking, bij een vergelijkbaar onderzoek in 2021 onder mannelijke eredivisiespelers lag de respons op 11 procent, maar het aantal respondenten op 118 (Cremers & Elling, 2021a, 2021b). Mannelijke spelers konden ook een Engelstalige vragenlijst invullen; voor de vrouwen was deze niet beschikbaar.

Responsgroep

Ruim de helft van de speelsters in de responsgroep speelt één tot vijf jaar in de Vrouwen Eredivisie (zie [tabel 2.2](#)). De meeste speelsters (89%) zijn tussen de 18 en 25 jaar oud. Het aandeel 18-25 jarigen in de hele onderzoeksgroep ligt iets lager (78%). Ongeveer een kwart van de speelsters (26%) is niet-hetero of wil dit niet zeggen. Enkele speelsters in de responsgroep (7%) hebben een migratieachtergrond.

Tabel 2.2

Responsprofiel vragenlijst (n totaal=45)

(in percentages, n=45)

Spelend in de Vrouwen Eredivisie

Minder dan een jaar	23%
1-5 jaar	58%
Meer dan 5 jaar	20%

Leeftijd

Jonger dan 18 jaar	4%
18 tot en met 25 jaar	89%
26 jaar en ouder	7%

Migratieachtergrond

Ja	7%
Nee	93%

Lhbt+

Ja	19%
Nee	74%
Weet ik niet/zeg ik liever niet	7%

Bron: Mulier Instituut (2023).

Resultaten

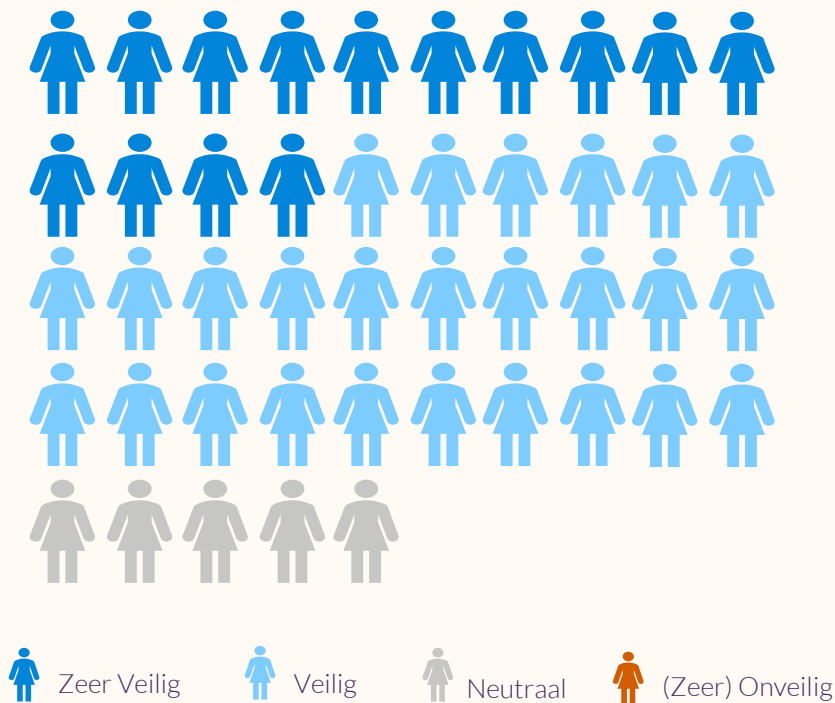
3.1 Ervaren veiligheid in de voetbalomgeving

Geen enkele speelster geeft aan dat zij zich onveilig voelt in de huidige voetbalomgeving (zie [figuur 3.1](#)). De meeste speelsters (n=40) voelen zich (zeer) veilig. Vijf speelsters beoordelen de veiligheid in de omgeving als neutraal.

Figuur 3.1

Mate waarin speelsters zich veilig voelen in de huidige voetbalomgeving

(in aantallen, n=45)

Bron: Online bevraging via e-mail, KNVB/Mulier Instituut 2022.

3.2 Ervaringen met vormen van onwenselijk gedrag

Ongeveer zes op de tien respondenten (n=28) geven aan zelf te maken te hebben gehad met ongewenst gedrag tijdens het afgelopen seizoen (zie [figuur 3.2](#)).

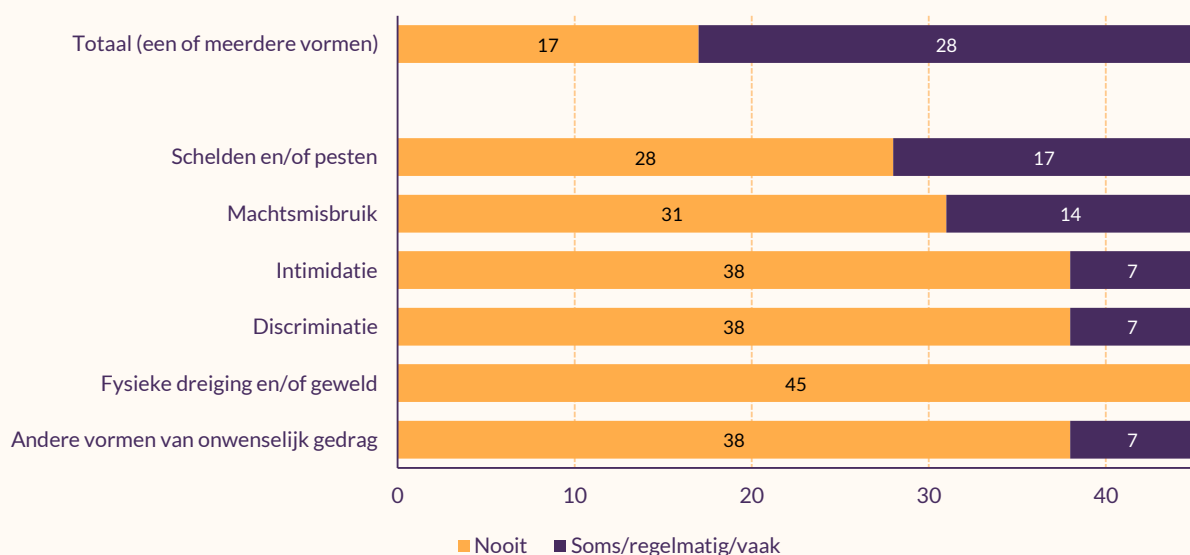
Hiervan hebben zestien speelsters één vorm van ongewenst gedrag ervaren en twaalf speelsters meerdere vormen.

De speelsters hadden vooral te maken (gehad) met schelden/pesten, machtsmisbruik, intimidatie en discriminatie. Andere vormen verwijzen onder meer naar gedwongen verandering van gewicht/uiterlijk en seksueel grensoverschrijdend gedrag. De speelsters ervoeren de gedragingen hoofdzakelijk 'soms'.

Figuur 3.2

Mate waarin speelsters de afgelopen twaalf maanden zelf te maken hebben gehad met vormen van ongewenst gedrag (volgens de speelsters)

(in aantallen, n=45)

Bron: Online bevraging via e-mail, KNVB/Mulier Instituut 2022.

De meerderheid van de speelsters heeft de ervaringen met ongewenste gedragingen (destijds) wel met iemand gedeeld. Dit gebeurde het vaakst met teamgenoten en ouders/familieleden. Geen enkele speelster deelde haar ervaringen met ongewenst gedrag met haar coach(es) of andere begeleider(s).

Schelden/pesten

De speelsters ervaren het schelden en/of pesten het vaakst vanuit de tegenstanders, gevolgd door de teamgenoten en fans of omstanders. Een speelster geeft aan dat ze het schelden niet persoonlijk opvat, omdat ze het vindt horen bij de 'voetbalemoties':

'Ik vind dat er bij voetbal emoties komen kijken. Als iemand je uitscheldt is dat niet fijn, maar ik neem dat niet persoonlijk op omdat dit op het veld gebeurt op een bepaald moment.'

Machtsmisbruik/intimidatie

Machtsmisbruik of intimidatie ervaren speelsters het vaakst vanuit de coach/trainer (en andere staf), gevolgd door de tegenstanders en teamgenoten. Een speelster kon voor haar gevoel bij niemand van de club terecht met het machtsmisbruik van haar trainer:

'Enorm machtsmisbruik en intimidatie door trainer en niet bij iemand van de club terecht kunnen.'

Discriminatie

Bij de speelsters die discriminatie ervaren, gebeurt dit het vaakst op grond van geslacht, leeftijd of etniciteit. Een speelster geeft als voorbeeld dat zij zich vanuit scheidsrechters gediscrimineerd voelt op basis van haar geslacht:

'Scheidsrechters die denken dat ze de baas moeten zijn op het veld en op een vrouwonvriendelijke manier met je communiceren.'

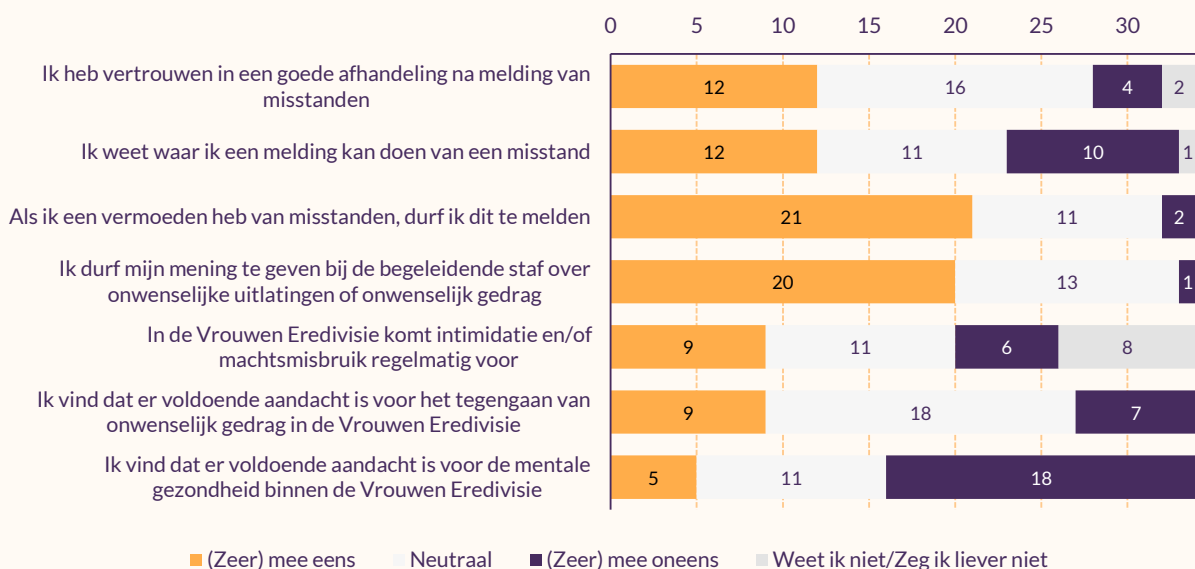
3.3 Houding tegenover een veilige en verantwoorde topvoetbalomgeving

Meer dan de helft van de bevroegde speelsters (n=18) vindt dat er onvoldoende aandacht is voor de mentale gezondheid binnen de Vrouwen Eredivisie (zie [figuur 3.3](#)). Ongeveer een op de vier vindt dat er te weinig aandacht is voor het tegengaan van onwenselijk gedrag (n=9) en dat intimidatie/machtsmisbruik regelmatig voorkomt (n=9) in de Vrouwen Eredivisie.

Hoewel eigen ervaringen van onwenselijke uitlatingen of gedrag niet met de begeleidende staf werden gedeeld, durven bijna alle speelsters wel hun mening te geven over dit onderwerp bij de staf. Ook durft een grote meerderheid een melding te doen als zij een vermoeden hebben van een misstand. Opvallend is dat slechts een derde van de respondenten weet waar ze een melding kunnen doen.

Een speelster noemt deze informatie/kennis belangrijk voor de preventie en aanpak van grensoverschrijdend gedrag in de Vrouwen Eredivisie: *'Bij introductie/begin seizoen het als gespreksonderwerp introduceren en zeggen waar speelsters en staf zich kunnen melden.'*

Figuur 3.3
Stellingen over een veilige en verantwoorde topsportomgeving
(in aantallen, n=34)

Bron: Online bevraging via e-mail, KNVB/Mulier Instituut 2022.

3.4 Voorlichting

Ervaringen en belang van voorlichting

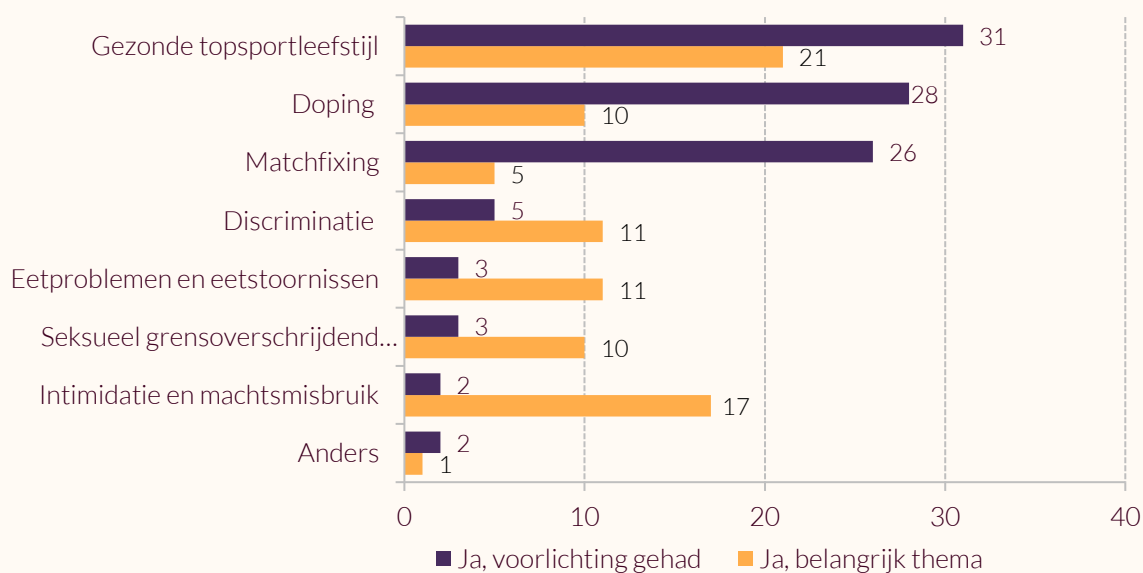
De speelsters geven aan dat ze tijdens hun voetbalcarrière vooral (online) voorlichting hebben gehad over een gezonde leefstijl, doping en matchfixing (zie

figuur 3.4). Over thema's die te maken hebben met ongewenst gedrag, zoals discriminatie en intimidatie/machtsmisbruik, hebben ze minder voorlichting gehad.

Figuur 3.4

Thema's waarover spelers (online) voorlichting of educatie hebben gehad gedurende hun voetbalcarrière en het belang van voorlichting per thema

(in aantallen, n=33)

Bron: Online bevraging via e-mail, KNVB/Mulier Instituut 2022.

Belang voorlichting sporters en coaches

Voor zichzelf vinden de speelsters voorlichting over de volgende thema's het belangrijkste:

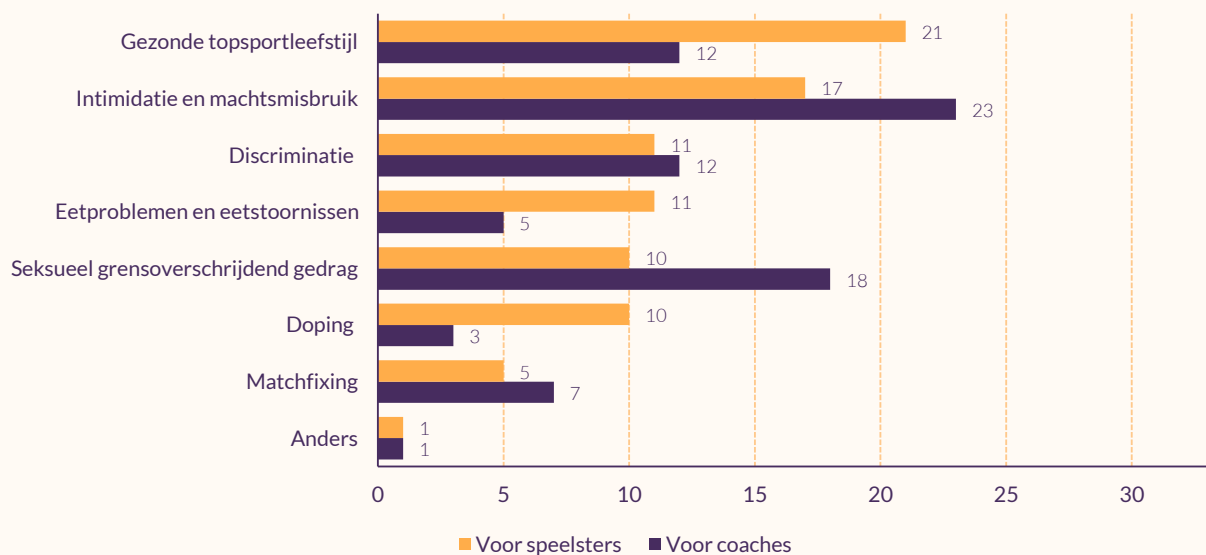
- gezonde leefstijl;
- intimidatie/machtsmisbruik;
- discriminatie;
- eetstoornissen.

Voor de coaches vinden zij de thema's over grensoverschrijdend gedrag het belangrijkste. Vooral intimidatie/machtsmisbruik en seksueel grensoverschrijdend gedrag, gevolgd door de thema's gezonde topsportleefstijl en discriminatie (zie [figuur 3.5](#)).

Figuur 3.5

Belang van voorlichting per thema voor de speelsters en de coaches, volgens de speelsters

(in aantallen, n=33)

Bron: Online bevraging via e-mail, KNVB/Mulier Instituut 2022.

3.5 Meldstructuren

De helft van de speelsters weet dat op haar club een vertrouwenscontactpersoon (VCP) actief is (zie [figuur 3.6](#)). Zij beoordelen de toegankelijkheid van de VCP als neutraal tot (zeer) toegankelijk. Een van deze speelsters zegt hierover: *'Binnen mijn club is het heel goed geregeld. Ik weet alleen niet hoe het zit bij de rest van de clubs.'* Zes speelsters antwoorden ontkennend op de vraag of een VCP actief is op haar club, terwijl alle clubs in de Vrouwen Eredivisie wel een VCP hebben.

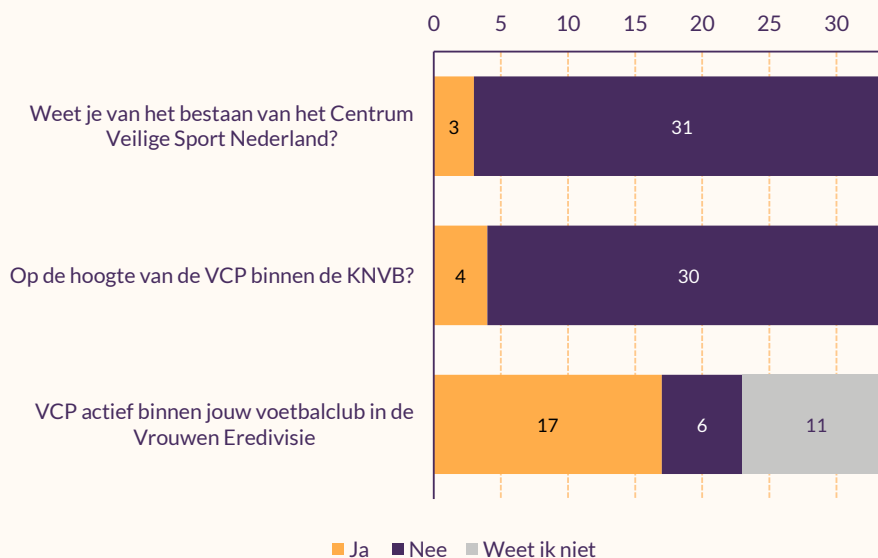
Speelsters die het afgelopen jaar zelf ervaringen hebben gehad met schelden/pesten of intimidatie/machtsmisbruik weten niet vaker de VCP binnen de club te vinden dan speelsters die geen grensoverschrijdend gedrag hebben ervaren.

Slechts een paar speelsters zijn op de hoogte van de VCP binnen de KNVB. Ook weinig speelsters weten van het bestaan van het Centrum Veilige Sport Nederland (CVSN).

Figuur 3.6

Bekendheid speelsters met VCP binnen club en KNVB en met het CVSN

(in aantallen, n=34)

Bron: Online bevraging via e-mail, KNVB/Mulier Instituut 2022.

3.6 Beoordeling tegengaan seksisme en racisme, acceptatie van homo- en bisexualiteit

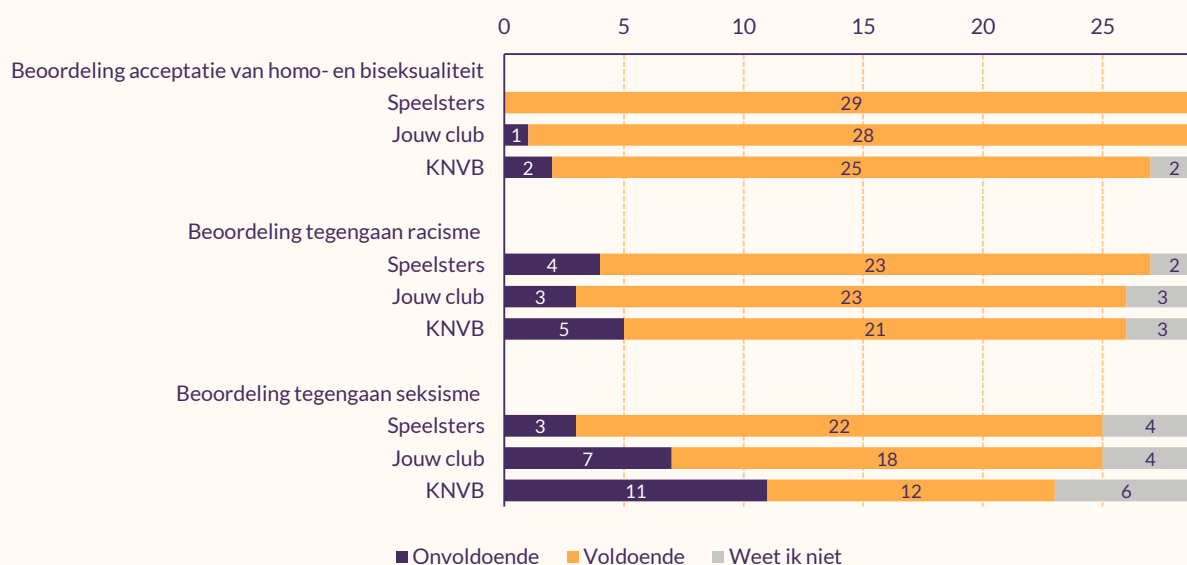
Speelsters werden ook gevraagd naar in hoeverre zij vinden dat verschillende personen en organisaties in het voetbal voldoende optreden tegen ongewenst gedrag door onder meer voorlichting, normstelling en het optreden tegen misstanden.

Het tegengaan van seksisme, vooral vanuit de KNVB, beoordelen de speelsters het minst goed (zie [figuur 3.7](#)). Over het tegengaan van racisme zijn respondenten wat minder negatief. Maar ook daar zijn meerdere speelsters van mening dat dit beter kan bij de KNVB, de club en de speelsters onderling. De acceptatie van homo-/ bisexualiteit krijgt van speelsters het vaakst een voldoende in alle drie de lagen (KNVB, club, speelsters).

Figuur 3.7

Beoordeling tegengaan seksisme en racisme en acceptatie van homo- en bisexualiteit binnen de KNVB, bij de club en bij de speelsters

(in aantallen, n=29)

Bron: Online bevraging via e-mail, KNVB/Mulier Instituut 2022.

Stellingen over inclusie en discriminatie in de Vrouwen Eredivisie

Enkele speelsters (n=3) vinden dat discriminatie in de Vrouwen Eredivisie regelmatig voorkomt; de meesten antwoorden ontkennend of neutraal (zie [figuur 3.8](#)).

Volgens meerdere speelsters maakt het publiek wel eens grappen of negatieve opmerkingen over het uiterlijk of de (vermeende) seksuele voorkeur van speelsters

(n=6) of over huidskleur, herkomst en/of geloofsovertuiging (n=3). Enkelen ervaren dat ook trainers soms dergelijke grappen of negatieve opmerkingen maken. De speelsters ervaren vrijwel geen taboe op het bespreken van vooroordelen en stereotypen op basis van seksuele voorkeur of herkomst.

Figuur 3.8

Vóórkomen van discriminatie, negatieve opmerkingen en taboes in de Vrouwen Eredivisie, volgens de speelsters

(in aantallen, n=24)

Bron: Online bevraging via email, KNVB/Mulier Instituut 2022.

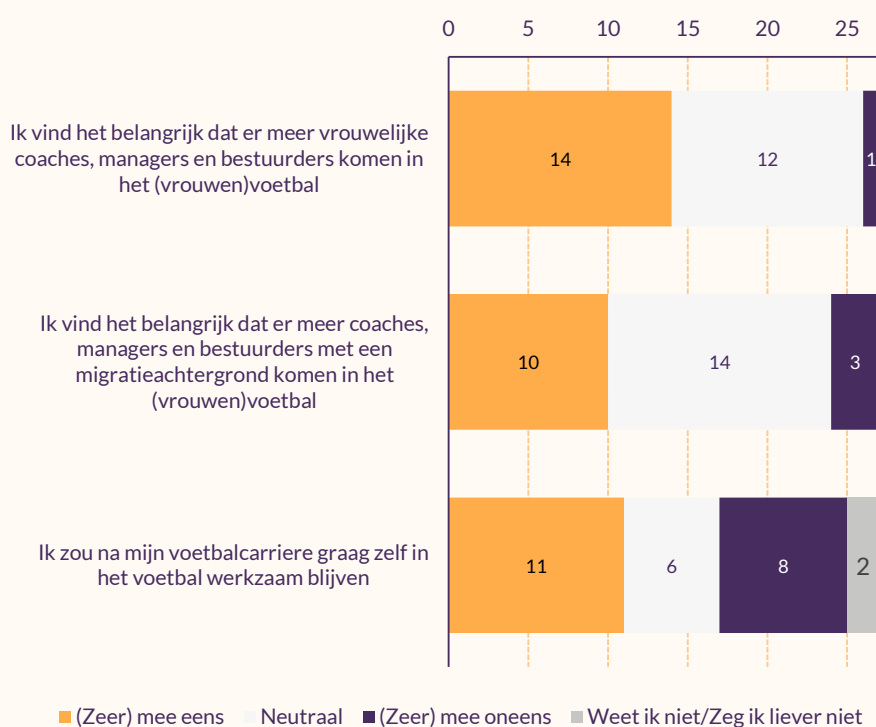
3.7 Vrouwen in kaderfuncties in het (vrouwen)voetbal

De helft van de bevroagde speelsters vindt het belangrijk dat er meer vrouwelijke coaches, managers en bestuurders komen in het voetbal. Een iets kleinere groep staat positief tegenover het zelf vervullen van zo'n positie binnen het voetbal na de eigen voetbalcarrière (zie [figuur 3.9](#)). Het belang van meer coaches, managers en bestuurders met een migratieachtergrond binnen het (vrouwen)voetbal onderschrijft ook een groot deel van de speelsters.

Figuur 3.9

Stellingen over functies binnen het voetbal

(in aantallen, n=27)

Bron: Online bevraging via e-mail, KNVB/Mulier Instituut 2022.

Conclusie & aanbevelingen

4.1 Conclusies

- Geen van de spelers die de vragenlijst invulden voelt zich onveilig in de huidige voetbalomgeving.
- Toch ervaren meerdere spelers ongewenst gedrag in het vorige voetbalseizoen, voornamelijk schelden/pesten, intimidatie/machtsmisbruik en discriminatie (naar gender, leeftijd of etniciteit).
- Negatieve ervaringen deelden ze niet met de begeleidende staf, wel met teamgenoten en/of ouders/familie.
- Meldstructuren zoals de vertrouwenscontactpersonen van de club en de KNVB en het CVSNI zijn niet voldoende bekend/zichtbaar.
- Spelers hebben beperkt voorlichting gehad over vormen van ongewenst gedrag, zoals machtsmisbruik/ intimidatie en discriminatie, terwijl ze dit wel van groot belang vinden.
- Ook coaches moeten volgens de spelers meer voorlichting krijgen over ongewenst gedrag, voornamelijk over intimidatie/machtsmisbruik en seksueel grensoverschrijdend gedrag. Daarnaast vinden ze de thema's discriminatie en een gezonde topsportleefstijl belangrijk.
- Het tegenaan van seksisme beoordelen spelers als minder goed dan het tegenaan van racisme en de acceptatie van homo- en bisexualiteit.
- Veel spelers onderschrijven het belang van meer vrouwelijk (top)kader in het (vrouwen)voetbal. Ze zien daarin ook redelijk vaak een toekomstperspectief voor zichzelf na hun carrière als speler.

4.2 Aanbevelingen voor de KNVB en de clubs

Informeer de speelsters in de Eredivisie over de bestaande meldstructuren. Zorg dat zij goed op de hoogte zijn van de VCP binnen de eigen club en binnen de KNVB en van het CVS.N. Geef bij aan bij wie ze wanneer en met welke vragen terecht kunnen. Om de toegankelijkheid van de VCP (verder) te vergroten is de zichtbaarheid van belang. Hierbij valt te denken aan een jaarlijkse kennismaking met de VCP aan het begin van het seizoen.

Zorg voor een breder voorlichtingsaanbod voor speelsters en coaches.

Naast de meer gangbare thema's waarover speelsters voorlichting krijgen (bv. gezonde topsportleefstijl) moeten speelsters (beter) geïnformeerd worden over grensoverschrijdend gedrag, zoals machtsmisbruik/intimidatie en discriminatie. Deze thema's benoemen speelsters zelf als belangrijk.

Voor de coaches benoemen ze intimidatie/machtsmisbruik, seksueel grensoverschrijdend gedrag, discriminatie en gezonde topsportleefstijl als belangrijkste thema's. Waar mogelijk is het interessant om de voorlichting voor speelsters en coaches te combineren. Dit kan de gelegenheid en de ruimte bieden voor dialoog tussen coaches en speelsters.

Zet (meer) in op het tegengaan van seksisme en racisme. Speelsters ervaren te weinig inzet vanuit de KNVB en hun club om seksisme van supporters en stafleden tegen te gaan. Ook is meer aandacht voor antiracisme wenselijk, ook voor het bespreekbaar maken hiervan bij speelsters onderling. Rolmodellen die zich hier openlijk over uitspreken kunnen hieraan bijdragen.

Ook inzet op het vergroten van de diversiteit naar gender en etniciteit in (top)kaderfuncties in het (vrouwen)voetbal is hierbij van belang. Blijf oud-speelsters na afloop van hun carrière betrekken bij de sport. Velen zien voor zichzelf een toekomstperspectief als coach, manager of bestuurder binnen het voetbal.

Bronnen

Cremers, R., & Elling, A. (2021a)

Homo-acceptatie in het betaald mannenvoetbal. Mulier Instituut.

Cremers, R., & Elling, A. (2021b)

Racisme in het betaald mannenvoetbal. Veel draagvlak voor aanpak van expliciet racisme [Factsheet 2021/17]. Mulier Instituut.

Dopheide, M., Gudde, R., Elling, A., & Balk, L. (2022).

'Ik dacht destijds dat het normaal was.' [Factsheet 2022/10]. Mulier Instituut.

Dopheide, M., Elling, A., & Balk, L. (2020).

Topsporters over integriteit in de Nederlandse topsport [Factsheet 2020/8]. Mulier Instituut.

Prange, M., & Oosterbaan, M. (Reds.) (2017).

Vrouwenvoetbal in Nederland. Spiegel en katalysator van maatschappelijke verandering. Klement/Atria.

Marit Dopheide
m.dopheide@mulierinstituut.nl

Agnes Elling
a.elling@mulierinstituut.nl